FRANSIYA VA O‘ZBEKISTON MAKTABGACHA TA’LIMIDA KOMMUNIKATIV YONDASHUVNING LINGVODIDAKTIK ASOSLARI

Majidova Laziza Baxtiyorovna
Buxoro davlat universiteti
Nemis va fransuz filologiyasi kafedrasi o‘qituvchisi
lazizafr@mail.ru,
Qoryog‘diyeva Obidaxon Odiljonovna
Buxoro davlat universiteti
Xorijiy tillar fakulteti 4-bosqich talabasi

imrconf.com

Annotatsiya: *Mazkur maqolada Fransiya hamda O‘zbekiston maktabgacha ta’lim muassasalarida bolalarning nutqiy va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi zamonaviy pedagogik metodlar tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida fransuzlarning “École Maternelle” tizimi va O‘zbekistonda amal qilayotgan “Ilm yo‘li” dasturi asosidagi yondashuvlar o‘rganilgan. Shuningdek, o‘yin texnologiyalari, ertak terapiyasi, vizual metodlar va bolalarda muloqot madaniyatini shakllantirish usullariga alohida e’tibor qaratiladi. Fransuz pedagogikasidagi “Language en action” konsepsiyasi hamda o‘zbek etnopedagogikasiga tayangan kommunikativ model o‘rtasidagi umumiy va farqli jihatlar ochib beriladi.*

Kalit so‘zlar: *maktabgacha ta’lim, kommunikativ yondashuv, nutq rivoji, Fransiya, O‘zbekiston, o‘yin orqali o‘qitish, pedagogik metod.*

Abstract: *This article analyzes modern pedagogical methods that serve to develop children's speech and communicative competencies in preschool educational institutions in France and Uzbekistan. During the study, approaches based on the French “École Maternelle” system and the “Ilm yo‘li” program operating in Uzbekistan were studied. Special attention is also*

paid to game technologies, fairy tale therapy, visual methods, and methods of forming a culture of communication in children. The common and different aspects between the "Language en action" concept in French pedagogy and the communicative model based on Uzbek ethnopedagogy are revealed.

Keywords: *preschool education, communicative approach, speech development, France, Uzbekistan, teaching through play, pedagogical method.*

imrconf.com

Kirish

Maktabgacha yosh davri bolaning tilni o‘zlashtirishi va muloqot ko‘nikmalarini shakllantirishida eng muhim bosqichlardan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta’lim tizimida kommunikativ yondashuv ustuvor ahamiyat kasb etib, u bolalarni faqatgina so‘zlarni yodlashga emas, balki o‘z fikrini erkin ifodalashga o‘rgatishni maqsad qiladi.

Fransiya maktabgacha ta’lim tizimi uzoq yillik tajribaga ega bo‘lib, Yevropaning ilg‘or pedagogik modellaridan biri sanaladi. O‘zbekistonda esa so‘nggi yillarda maktabgacha ta’limni modernizatsiya qilish jarayoni kuchayib, xalqaro tajriba va milliy qadriyatlar uyg‘unlashtirilmoqda. Shu sababli ikki mamlakatdagi kommunikativ metodlarni qiyosiy o‘rganish pedagogika sohasida muhim ilmiy ahamiyatga ega.

Asosiy qism

1. Fransiya maktabgacha ta’limida kommunikativ metodlar Fransiyada bolalar bog‘chasi ta’limning muhim va majburiy bosqichi hisoblanadi. Bu tizimda asosiy e’tibor bolaning ijtimoiylashuvi hamda tilni kundalik faoliyat jarayonida o‘zlashtirishiga qaratiladi. “Le langage d’évocation”

Mazkur metod bolalarni o‘tmish yoki kelajak haqidagi voqealarni hikoya qilishga undaydi. Masalan, ular kecha sodir bo‘lgan hodisalarni eslaydi yoki ertangi rejalari haqida gapirib beradi. Bunday yondashuv tasavvur va mantiqiy

fikrlashni rivojlantirib, murakkab gap tuzishga yordam beradi. “Les rituels du matin”

Har kuni ertalab bolalar davra shaklida suhbat quradilar. Ular ob-havo, hafta kunlari va kundalik rejalar haqida fikr almashadilar. Tarbiyachi esa suhbatni boshqaruvchi va yo‘naltiruvchi rolini bajaradi. “Albums écho” Bolalarning shaxsiy suratlari yoki chizgan rasmlari asosida maxsus albomlar tayyorlanadi. Shu materiallarga tayangan holda bolalar o‘z hayoti haqida hikoyalar tuzadilar. Natijada kommunikativ jarayon yanada qiziqarli va motivatsion tus oladi.

2. O‘zbekiston maktabgacha ta’limidagi kommunikativ metodlar O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimida nutq rivojlantirish milliy qadriyatlar, jamoaviy tarbiya va kattalarga hurmat tamoyillari bilan chambarchas bog‘liq. Ertak terapiyasi va folklor xalq og‘zaki ijodi namunalaridan foydalanish samarali metodlardan biri hisoblanadi. Ertaklar, maqollar va tez aytishlar bolalarning lug‘at boyligini oshirib, dialogik nutqni rivojlantiradi. Rolli sahnalashtirish esa bolalarning emotsional va kommunikativ faolligini kuchaytiradi.

Syujetli-rolli o‘yinlar “Kasalxona”, “Do‘kon”, “Oila” kabi faoliyat markazlarida bolalar real hayotdagi vaziyatlarni canlandıradilar. Bu jarayon ularga nutq odobi va ijtimoiy munosabatlarni tabiiy ravishda o‘zlashtirish imkonini beradi.

Ijodiy hikoyalash va sharhlash, rasmlar asosida hikoya tuzish, sayohat yoki tabiat kuzatuvlari davomida taassurotlarni ifodalash usullari keng qo‘llanadi. Ushbu metodlar bolalarda mustaqil fikrlash va nutq faolligini rivojlantiradi.

Qiyosiy tahlil

Fransuz va o‘zbek kommunikativ metodlari umumiy jihatdan o‘yin orqali o‘qitishga tayanadi. Har ikkala tizim ham bolaning erkin muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirishni asosiy maqsad deb biladi.

imrconf.com

Biroq ayrim farqlar ham mavjud. Fransuz modeli ko‘proq bolaning individual his-tuyg‘ulari va shaxsiy fikrlarini ifodalashga urg‘u beradi. O‘zbek modeli esa jamoaviy muloqot, axloqiy qadriyatlar va ijtimoiy odobni shakllantirishga ko‘proq e’tibor qaratadi. Fransiyada tarbiyachi ko‘proq fasilitator sifatida faoliyat yuritsa, O‘zbekistonda ustoz va namunali shaxs sifatida qaraladi.

Xulosa

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, Fransiya va O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimlari turli pedagogik yondashuvlarga ega bo‘lsa-da, ularning umumiy maqsadi bir xil - bolalarda samarali muloqot va erkin nutq ko‘nikmalarini shakllantirishdir.

Fransiya tajribasidagi “Albums écho” metodini O‘zbekiston maktabgacha ta’limiga joriy qilish foydali bo‘lishi mumkin.

Shu bilan birga, fransuz tizimi o‘zbek pedagogikasidagi folklor va jamoaviy o‘yin metodlaridan samarali foydalanishi mumkin. Ikki tajribaning uyg‘unlashuvi maktabgacha ta’lim sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

imrconf.com

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligi. “Ilm yo‘li” davlat dasturi. Toshkent, 2020.
2. Ministère de l'Éducation nationale. Programme de l’école maternelle. Paris, 2021.
3. Vygotskiy L.S. Pedagogik psixologiya. Moskva, 2012. Florin A. Développement du langage chez l’enfant. Paris: Albin Michel, 2016.